

Het Reewild

MEDEDELINGENBLAD VAN DE *Vereniging „Het Reewild”*

2e jaargang nr. 1
februari 1985

Het Reewild

MEDEDELINGENBLAD VAN DE Vereniging „Het Reewild”

Beschermheer Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden

De Vereniging „Het Reewild” stelt zich ten doel:

.....de instandhouding en verbetering van de kwaliteit van het reewild in Nederland. Zij staat op het standpunt, dat niet slechts gestreefd dient te worden naar het verkrijgen en behouden van een verantwoord reestand, doch bovendien dat middelen dienen te worden aangewend deze stand zo gezond mogelijk te houden en op kwalitatief hoog peil te brengen, opdat ook voor het nageslacht een der schoonste vertegenwoordigers van de Nederlandse fauna behouden blijft.

BESTUUR

voorzitter:

Jhr. M. de Savornin Lohman,
Smidswater 2A,
2514 BV 's-Gravenhage,
Tel.: 070-643596/
070-689266.

secretaris:

Jhr. Mr. Th. W. R. M. Serraris,
Groen v. Prinstererlaan 28,
3818 JP Amersfoort,
Tel.: 033-631833 (privé),
033-633624 (zaak).

penningmeester:

Ir F. W. Craandijk,
Blydensteinbleekweg 20,
7523 HZ Enschede,
Tel.: 053-351667.

J. Brinkman,

P. v. Vollenhovenlaan 16,
7251 AR Vorden,
Tel.: 05752-1864.

A. A. M. J. Consten,
Dautzbergstraat 16,
6411 LB Heerlen,
Tel.: 045-717150.
plv P. L. N. Geurts,
Vijverdalseweg 2,
6226 NB Maastricht,
Tel.: 043-624080.

E. H. Drenth,
Westere Drift 89,
9752 LD Haren (Gr),
Tel.: 050-348657,
050-129948.

J. F. Erdmann,
Rembrandtlaan 15,
1231 AA Loosdrecht,
Tel.: 02158-1285.

G. A. P. Gielis,
Zuiderklamp 53,
5672 HA Nuenen,
Tel.: 040-833845.

Th. J. Litjens,
Dorpsstraat 40,
4845 CG Wagenberg,
Tel.: 01693-1420,
01693-1827.

Drs. W. P. B. Nijzink,
Smokkelhoekweg 1B,
4421 JW
Kapelle-Biezeling,
Tel.: 01102-1846.

G. W. Boele,
Kamperweg 18,
8181 CM Heerde,
Tel.: 05782-2193.

Administratie Afschot:

A. J. van Veen,
Bolhaarslaan 57,
7522 CV Enschede,
Tel.: 053-351592.

Beheer Materiaal:

A. Mörzer Bruijns,
p/a Eperweg 60,
8071 PA Nunspeet,
Tel.: 03412-51874.

Slijpplaatjes:

G. Koenderink,
Lhee 96,
7991 PK Dwingeloo,
Tel.: 05219-7356.

REGIONALE ORGANISATIES

Stichting Reewildbeheer
Noord Nederland

voorzitter: E. H. Drenth.
secretaris:
B. Koops van 't Jagt,
Smetanalaan 10,
9402 XD Assen,
Tel.: 05920-44177.

Stichting Reewild
Troeftenshow Gelderse
Achterhoek (Exel)

voorzitter: D. Vouïte,
secretaris:
F. W. H. M. Ten Bos,
Lankheterweg 4,
7481 VM Haaksbergen
Tel.: 05427-14980.

Stichting Wildbeheer
Limburg

voorzitter:
J. W. H. Hommen,
secretaris: P. L. N. Geurts,
Postbus 5544,
6202 XA Maastricht.
Tel. 043-624080.

Stichting Reewildbeheer
Overijssel

voorzitter: B. Brinkmann,
secretaris:
J. Schoonderbeek,
Meidoornstraat 16,
7497 MG Bentelo,
Tel.: 05472-228.

Vereniging „Het Reewild”
West- en Midden Brabant

voorzitter: Th. J. Litjens,
secretariaat:
G. W. A. M. Hamel,
Assumburgstraat 14,
4834 KP Breda,
Tel.: 076-656005.

Commissie Reewildbeheer
Utrecht

voorzitter: Jhr. Mr.
Th. W. R. M. Serraris,
secretaris: S. F. P. Klep,
Dolderseweg 60,
3712 BR Huis ter Heide,
Tel.: 030-784974.

Stichting Wildbeheer
Veluwe

voorzitter: Jhr.
M. de Savornin Lohman,
secretaris:
J. C. H. Nachenius,
Lage Boesschenweg 18,
3886 PS Garderen,

Vereniging
Reewildkring
Oost-Brabant

voorzitter:
H. A. v.d. Vleuten,
secretaris: A. J. G. v. Kuijk,
De Kranssen 21,
5581 AG Waalre,
Tel.: 04904-4624.

Provinciale
Reewildcommissie
Zeeland

voorzitter: P. van Dalsen
secretaris:
Drs. W. P. B. Nijzink,
Smokkelhoekweg 1B
4421 JH
Kapelle-Biezeling
Tel.: 01102-1846

Foto voorpagina: H. Ruseler

Gironummer penningmeester Vereniging „Het Reewild”: 813577

Redactiecommissie Mededelingenblad „Het Reewild”

Ir H. Eikelboom, eindredacteur, Nic. Beetslaan 20, 3743 HM Baarn, Tel.: 02154-17069 - G. W. Boele, Kamperweg 18, 8181 CM Heerde, Tel.: 05782-2193. - P. H. Schneider, Jachtlaan 8, 4851 AM Ulvenhout, Tel.: 076-612293.

Druk en grafische vormgeving: Drukkerij Lulof B.V. - Postbus 100 - 7600 AC Almelo - Tel.: 05490-11011.

Het Reewild

INHOUD

Nationale Trofeeënshow	2
Justitie en geitenafschot	4
Reegeitenafschot bij vorst en sneeuw	5
Rozenstokformule	6
Reewildakkers in de praktijk	8
Hoogzitten of mooizitten	11
Toewijzing en afschot reebokken in 1984	13
Agenda	14
Nazoekwerk	14

De datum om copy voor „Het Reewild” nr. 2 in te leveren is:
5 april 1985.

Nationale Trofeeënshow

Te houden op vrijdag 10, zaterdag 11 en zondag 12 mei 1985 in Hotel Bakker te Vorden.

Evenals tijdens voorgaande shows zal het mogelijk zijn trofeeën in te zenden van de diverse in ons land voorkomende grofwildsoorten, te weten: reewild, roodwild, damwild, moeflons en wilde varkens. Alleen die trofeeën, die in Nederland bemachtigd zijn in vrije wildbaan of raster gedurende de jaren 1982, 1983 en 1984 komen voor inzending in aanmerking.

Alle trofeeën moeten uiterlijk 6 mei 1985 in Hotel Bakker te Vorden worden ingeleverd.

Inlevering van reewild geweien kan ook bij de onderstaande adressen geschieden:

- G. J. M. Koenderink, Lhee 96, Dwingeloo, tel. 05219-7356 of 7244.
H. Meijeringh, Zuidbargerstraat 93, Emmen, tel. 05910-30618.
J. Neutel, Mr. van Ekstraat 1, Haulerwijk, tel. 05161-1252.
E. H. Drenth, Westerse Drift 89, Haren, tel. 050-348657.
Ir. H. Eikelboom, Nic. Beetslaan 20, Baarn, tel. 02154-17069.
I. Uythoven, Dijkwater 114, Zoetermeer, tel. 079-212826.
J. Brinkman, P. van Vollenhovenlaan 16, Vorden, tel. 05752-1864.
J. Spek, Boshuisweg 4, Emst, tel. 05787-1419.
P. H. Schneider, Jachtlaan 8, Ulvenhout, tel. 076-612293.
A. J. G. van Kuijk, De Kranssen 21, Waalre, tel. 04904-4624.
J. W. H. Hommen, Arlo 84, Roermond, tel. 04750-18670.
P. M. van Dalsen, Bouwvansweg 5, Haamstede, tel. 01115-1711.
F. C. J. Koker, Quadenoord 4, Renkum, tel. 08375-13071.
J. M. Hendriks, Broerenstraat 19, Arnhem, tel. 085-426596.
M. K. H. Vos, Enschedesestraat 172, Haaksbergen, tel. 05427-11289.

Voor verzending naar Vorden zal dan worden gezorgd. Inlevering op genoemde adressen dient uiterlijk 1 mei te geschieden. Wij maken U er nadrukkelijk op attent dat op deze adressen uitsluitend reewildtrofeeën kunnen worden afgeleverd. Alle andere trofeeën moeten bij Hotel Bakker te Vorden bezorgd worden.

Op maandag 6 mei 1985 zal daartoe een speciale zitdag in Vorden worden gehouden. Het zal derhalve bijzonder op prijs gesteld worden indien U deze trofeeën op die dag te Vorden wilt bezorgen. Het maakt de organisatie eenvoudiger.

Vanaf het moment van inlevering tot dat van terugontvangst zijn alle trofeeën verzekerd tegen beschadiging, brand, diefstal en verlies; voor de reewild- en keiler-trofeeën geldt als verzekeringswaarde f 200,- per stuk, voor de overige, evenals opgezette koppen, f 500,- per stuk, terwijl professionele bewaking met honden waakt over Uw eigendommen.

Na de sluiting der tentoonstelling te Vorden op 12 mei te 16.00 uur kunnen de trofeeën van reewild, roodwild, damwild, moeflons en wilde varkens direkt worden meegenomen. Uitreiking geschiedt uitsluitend door de leden van de jury of van het bestuur.

De trofeeën die niet direkt na afloop van de show worden afgehaald, worden opgeborgen bij de heer H. Mekers, tel. 05750-12480, waar zij na afspraak kunnen worden afgehaald.

De inzenders wordt dringend verzocht deze trofeeën zoveel mogelijk na beëindiging der tentoonstelling op te halen.

Zoals besloten tijdens de Algemene Ledenvergadering 1977 zullen de reewildtrofeeën, die als onjuist c.q. te jong geschoten aangemerkt

worden, niet in aanmerking komen voor een herinneringsmedaille. Genoemde trofeeën zullen wel van een puntenwaardering worden voorzien. In dit verband is het absoluut noodzakelijk dat alle in te zenden reewildtrofeeën vergezeld gaan van de daarbij behorende onderkaken en indien aanwezig, een namens de vereniging „Het Reewild” aan de hand van een slijpplaatje gedane leeftijdsbepaling. Bij iedere trofee die wordt ingezonden, dient een kaartje in duplo te worden gevoegd, waarop de volgende gegevens worden vermeld:

- a. naam en adres van de inzender;
- b. datum en jaar van afschot;
- c. plaats van afschot;
- d. naam van schutter;
- e. aangegeven: geschoten in vrije wildbaan of raster.

Een van deze kaartjes dient stevig aan de achterzijde van het schild te worden bevestigd (eventuele schroefkoppen vrijlaten), terwijl het tweede met een koordje aan een van de rozenstokken moet worden gehangen.

Het bestuur verzoekt U slechts die reewildtrofeeën te willen inzenden, die een gewicht hebben van méér dan 250 gram, aangezien alleen trofeeën boven dit gewicht zullen worden beoordeeld. Wat betreft de inzending van opgezette koppen en van zeer abnormale trofeeën met een eventueel lager gewicht, kan een uitzondering worden gemaakt voor de werkelijk uitzonderlijke exemplaren.

Bij de beoordeling van reewildgeweien wordt uitgegaan van de volgende maatstaven, waarbij geweien met:

- 80 - 90 punten een bronzen medaille
- 90 - 100 punten een zilveren medaille
- 100 - 130 punten een gouden medaille

ontvangen. Geweien met meer dan 130 punten ontvangen behalve een gouden medaille nog een extra prijs.

Ook de trofeeën van het andere grofwild zullen op punten worden gewaardeerd. Volgens besluit van bovengenoemde vergadering zullen medailles voor het overige grofwild worden uitgereikt in overeenstemming met de C.I.C.-normen (Düsseldorf 1954).

De maatstaven voor de trofeeën van roodwild zijn als volgt:

- 170 - 189,9 punten, een bronzen medaille
- 190 - 209,9 punten, een zilveren medaille
- 210 punten en meer, een gouden medaille

De maatstaven voor de trofeeën van keilers zijn als volgt:

- 110 - 114,9 punten, een bronzen medaille
- 115 - 119,9 punten, een zilveren medaille
- 120 punten en meer, een gouden medaille

De maatstaven voor de trofeeën van moeflons zijn als volgt:

- 185 - 194,9 punten, een bronzen medaille
- 195 - 204,9 punten, een zilveren medaille
- 205 punten en meer, een gouden medaille

Voor trofeeën van damwild zullen eventueel medailles beschikbaar worden gesteld naar beoordeling van de jury.

Schedels, opgevuld met gips en niet-demonteerbare schedels kunnen niet op punten worden gewaardeerd. Ditzelfde geldt voor opgezette koppen, met uitzondering van moeflonkoppen.

Het bestuur behoudt zich het recht voor, indien de plaatsruimte ontoereikend zou zijn, zelfstandig een selectie toe te passen op die trofeeën, welke niet op punten gewaardeerd zullen worden.

Het is reewildjagers uit eigen ervaring bekend, dat somtijds reeën met sterk afwijkend geweikarakter voorkomen. Wellicht zijn bij velen van U dergelijke exemplaren aanwezig. Wij zouden op onze tentoonstelling dergelijke afwijkende exemplaren gaarne tentoonstellen. In aanmerking komen alle geweien, die een sterk van het normale karakter afwijkend beeld vertonen. Wij plegen met de eventuele inzenders daarover gaarne overleg. Enige hulp voor dit overleg kan reeds geboden worden, indien beschrijving dan wel foto van het (de) afwijkende gewei(en) wordt toegezonden.

De leiding van de trofeeënshow berust bij de heren M. K. H. Vos te Haaksbergen en W. Verhoeven te Raalte.

De jury ter beoordeling van de reewildgeweien wordt gevormd door erkende keurmeesters van de Vereniging „Het Reewild”. Voor de beoordeling van de overige trofeeën zijn terzake kundige keurmeesters aangezocht.

Het ligt in de bedoeling de inzenders van trofeeën, waarvan een puntenberekening is gemaakt, een afschrift van de beoordelingsstaat te overhandigen.

De openingstijden der tentoonstelling zijn de volgende:

vrijdag 10 mei: 19.00-21.00 uur
zaterdag 11 mei: 10.00-18.00 uur
vrijdag 12 mei: 10.00-16.00 uur

De leden van de Vereniging „Het Reewild” worden hierbij herinnerd aan de Algemene Ledenvergadering, die op zaterdag 11 mei 1985 te 14.30 uur in Hotel Bakker te Vorden zal worden gehouden. De agenda voor deze vergadering zal U nog worden toegezonden.

Vereniging
februari 1985 „Het Reewild”

Justitie en geitenafschot

Misschien ten overvloede wil ik U wijzen op een juridische uitspraak namens het Ministerie van Landbouw en Visserij inzake het geitenafschot. U mag op een geitkalfloodje geen geit schieten; echter wel op een reegeitloodje een geitkalf.

In de praktijk komt het er dus op neer, dat U in overtreding bent als U reegeiten schiet in plaats van reegeitkalveren, wanneer u alleen deze laatste volgens uw vergunning mag schieten. Omgekeerd is er geen vuiltje aan de lucht.

G. W. Boele

Reegeiten afschot tijdens vorst en sneeuw

Bij verschillende jagers, die ik onlangs sprak in de alweer achter ons liggende januarimaand, toen de kleinwildjacht, zeker wat het waterwild betreft, terecht voortijdig (tijdelijk) gesloten werd, kwam natuurlijk het reegeitenafschot ter sprake, die evenals de jacht op konijnen en duiven niet gesloten was.

De vraag was, kun je het wel maken, reegeitenafschot te realiseren, terwijl verschillende groepen Nederlanders zich druk maken met de wintervoeding. Persoonlijk ben ik volmondig van mening: Ja. Ten eerste is het reegeitenafschot voor de kwaliteit van de stand zeker zo belangrijk als het bokkenafschot, vooral in die gebieden, waar de verhoudingen 1 op 1 dienen te worden rechtgetrokken.

Ten tweede zeker in die gebieden die schadegevoelig zijn (o.a. boomkwekerijen).

Ten derde wonen veel jagers ver van hun veld of hebben door hun werkzaamheden weinig tijd in hun veld te vertoeven. In de zomer ligt dit laatste punt voor velen aanmerkelijk beter, zeker nu de klok de laatste jaren in die periode wordt bijgesteld.

Ten vierde stelt bersen en aanzitten tijdens sneeuw en vorst hoge eisen aan de jager, tenzij die op een verwarmde hoogzit zit, maar die ken ik er weinig, zeker in Nederland. Ten vijfde is voor het bokkenafschot veel langere tijd beschikbaar onder betere omstandigheden. And last but not least vinden helaas overigens de meeste jagers het geitenafschot niet interessant vanwege het ontbreken van een trofee en de slechtere weersomstandigheden. Ik zou er voor willen pleiten, dat de jagers met

Foto: Joop Poutsma

rijkbedeelde velden, die vrienden en kennissen gelegenheid geven in de zomer een bok te bejagen, daarbij automatisch aan verbinden, dat in de winter ook minstens een vrouwelijk stuk dient te worden gerealiseerd.

Ten zesde, dat het reewild, zeer extreme omstandigheden daar gelaten, zoals bijvoorbeeld ijzel en daarna weer strenge vorst en sneeuw, in de regel van een stevige winter in Nederland niet zo veel te lijden heeft. In het buitenland, zeker in de bergen, met vaak een meter of meer sneeuw, ligt het laatste natuurlijk anders.

Overigens is het bij strenge kou met daarmee gepaard gaande verkleumde vingers extra opletten geblazen voor hen, die een kogelgeweer met versneller bezitten.

Een pocketwarmer is in zo'n situatie beslist geen overbodige luxe (leuk cadeau voor vaderdag!).

Bij sneeuw is er nog een bijkomend voordeel, dat het wild zich mooier aftekent en beter laat aanspreken.

Mochten we volgend jaar om deze tijd dezelfde weersomstandigheden hebben, dan weet U wat U te doen staat. Één troost daarbij is, dat U dan tot de echte categorie jagers behoort en niet van achter de platte buis of in het warme bed redeneert, dat je het eigenlijk niet maken kunt om in die situatie op jacht te gaan om daarin voor je zelf een excuus te vinden om niet te gaan!

Bij voorbaat weidmansheil.

Zesender

De rozenstok-formule

(overgenomen uit een artikel van Helmut Ragaller)

Een rozenstok en een formule? Welke link wordt er gelegd tussen de biologie en de wiskunde, zult U zich afvragen.

Het is bekend, dat de rozenstok van de cerviden een uitgroei van het schedelbeen is. Welke rol de wiskunde hierbij speelt, kunt U in het navolgende lezen. Er moet echter direct bij gezegd worden, dat het hier om een omstreden thema gaat: onder jagers wordt heel wat „gediscussieerd” over de ouderdomsbepaling, onder meer op regionale shows (zie ook vorige nummers van „Het Reewild”).

Bij de leeftijdsbepaling van reewildgeweiden worden veel criteria gebruikt. Men put uit een rij van mogelijkheden en probeert zich

zo een totaal beeld te vormen. In deze beoordeling worden ook onder meer de schedelnaad en het neustussenschot betrokken. Sommigen zweren alleen bij de slijtage van het gebit, de vorm en stand van de rozenstok, enz. Een exacte leeftijdsbepaling is in de regel alleen tot de 15e levensmaand van het ree mogelijk. Op dit tijdstip is namelijk de gebitsontwikkeling voltooid. De derde prémolair, in het melkgebit driedelig, wordt door de tweedelige uit het blijvende gebit vervangen. Na dit tijdstip wordt de leeftijd van een geschoten ree veelal beoordeeld aan de hand van de slijtage, vorm en kleur van de rillen en plooiën en de hoogte van de kiezen. Foutieve beoordelingen zijn hier gemakkelijk te trekken. Wildbiologen kwamen tot de slotsom dat, als men biotoop en voedsel niet in de beoordeling betreft, men aan bepalingen aan de hand van gebitsslijtage niet een al te grote waarde moet toekennen. Bosrevieren met overwegend hard voer geven een grotere slijtage te zien dan veldrevieren met veel zachter voedsel. Betere uitkomsten geven hier de berekeningen aan de hand van het neustussenschot. Helaas wordt dit echter bij het afkoken van het gewei meestal verwijderd.

De vraag kan nu gesteld worden, welk gedeelte van het reegewei zich tijdens de ontwikkeling voortdurend verandert en in takt blijft. Bij de geweyclus van het manlijk wild is bekend, dat het jaarlijks afwerpen leidt tot verkorting van de rozenstokken.

Bij iedere nieuwe opbouw van het gewei neemt echter de diameter van de rozenstok toe.

Bekend zijn de beelden van het jaarling met de relatief dunne rozenstokken en van de oude bok met korte dikke rozenstokken, waarbij de dakrozen bijna op de schedel zitten.

Het vermoeden, dat er tussen de bouw van de rozenstokken en de leeftijd van de bok een causaal verband bestaat, is dan ook aannemelijk. Wanneer dit juist is, moet er ook een methode te vinden zijn om dit statistisch weer te geven.

Na onderzoek van 18 gemerkte reebokken (waarvan de leeftijd dus vast stond) kwamen we tot de volgende formule:

$$A = 11.68 - (H : 1.9) + 0.065 \times D$$

waarbij A de leeftijd is,
H de gemiddelde hoogte van de rozenstokken, gemeten aan de

binnenzijde en D de gemiddelde doorsnee van beide rozenstokken, alles gemeten in mm. Na meting van H en D en inbreng in de formule, kan de leeftijd (A) van een bok berekend worden. Bijvoorbeeld: rozenstokhoogte (H) gemiddeld 16 mm, doorsnede (D) gemiddeld 14 mm geeft $A = 11.68 - (16 : 1.9) + 0.065 \times 14$ geeft 4.17, wat betekent dat de bok goed 4 jaar is. Bij de proef aan het gebruikte materiaal (gemerkte bokken) werden afwijkingen gevonden tussen de berekende en bekende leeftijd. Bij

15 van de 18 trofeeën lagen deze tussen + 0.5 en - 0.5 jaar, terwijl de andere drie een verschil van meer dan 1 jaar te zien gaven. Gebruik van deze formule op andere geweien, die door ervaren jagers op leeftijd waren geschat, klopte voor 80%.

Het zou interessant zijn ook in Nederland (regionale shows!) ervaringen met deze formule te verzamelen om na te gaan, of deze in de praktijk te gebruiken is.

G. W. Boele

REEWILDAKKERS IN DE PRAKTIJK (2)

Beste H.R.

Met veel genoegen heb ik je bijdrage over bovengenoemd onderwerp in ons vorige nummer van „Het Reewild” gelezen. Om meerdere redenen. In de aller-eerste plaats wel, omdat jij je, zij het nog wat geringe, eerste ervaring op papier hebt gezet en daarmee hopenlijk een aanzet hebt gegeven waardoor ook anderen, die er ongetwijfeld zijn, van hun ervaringen op dit gebied mededeling zullen doen. Waarmee allen, die iets aan biotoop-verbetering willen doen, voordeel kunnen hebben. De wenselijkheid om ons meer en meer met het onderwerp biotoop-verbetering bezig te gaan houden wordt steeds duidelijker. Ook J. Th. Mekers wees er in zijn (laatste!) artikel „Reewildvoeding” in „Reewild” 1e jaargang

nummer 1 op. Het leefgebied van ons reewild is de laatste jaren door het ingrijpen van de mens in land- en bosbouw sterk veranderd (uit economisch oogpunt bezien begrijpelijk!) en voor het reewild in ongunstige zin. Waar mogelijk zullen wij moeten trachten verbeteringen aan te brengen. Op verschillende wijzen kunnen we dit doen. Mag ik daarbij onderscheid maken in een wat meer direkte en een indirecte methode. Onder het eerste versta ik dan een wat kunstmatige wijze van bijvoeding, die men in het buitenland ook vooral aantreft, waar in diverse soorten voerkribben op enkele centrale plaatsen het (ree)wilde de gelegenheid geboden wordt hooi, diverse soorten gedroogd loof, loofhout en bessen, diverse soorten ingekulde voeders en ook krachtvoeders (en in de samenstelling

daarvan kan een heel grote variatie worden aangebracht) op te nemen. Een welkome aanvulling in tijden van grote voedselschaarste (strengere vorst, langdurige sneeuwval).

De indirecte methode houdt meer een verbetering in van het totale leefmilieu. Door aanplant van struiken en boompjes in zogenaamde verloren hoekjes of in of langs houtwallen krijgt het (ree)wild naast iets meer dekking ook een wat groter en gevarieerder voedselaanbod, vooral als we die soorten kiezen, die door het reewild graag gegeten worden (bijvoorbeeld loof en loten van wilde bramen en frambozen). Daarnaast kunnen kleinere of grotere akkertjes met voedergrassen als winterrogge, klaver, topinamboer (voor loof en knol) en voederkool etc. worden aangelegd.

Of, en nu kom ik weer bij het artikel van H.R. terecht, we leggen op hiertoe enigszins geschikte plaatsen (en het kan gauw, zie de schrale grond van H.R.) een wildakker aan met een mengsel, waar ieder deeltje van onze fauna, van bij en hommeltot ree, plezier van heeft. Dan is zo'n speciaal samengesteld mengsel goed op zijn plaats. Het biedt ook de mogelijkheid voor het hele jaar, bijvoorbeeld westerwolds raai en haver voor voedsel in het voorjaar; voor de winter bladkool en winterraapzaad. Nog een enkele kleine opmerking over het genoemde mengsel. Ik mis een opgaaf van een procentuele samenstelling.

Of moet ik dit rangschikken onder de rubriek beroepsgeheim van de leverancier? Verder: zomertarwe naast haver lijkt me overbodig. Ook ontgaat mij de bedoeling van de opname van sojabonen. En waarom Perzische klaver naast rode klaver? Daartegenover mis ik winterrogge. Maar nogmaals, in totaal een goed, gevarieerd, goede mogelijkheden biedend mengsel. In dit verband is het ook interessant te wijzen op het wildweiden mengsel, genoemd in de 60ste Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen 1985, blz. 110, waar begonnen wordt met enkele opmerkingen over het belang van wildweiden voor een betere voedselvoorziening van het wild en daardoor vermindering van wildschade in land- en bosbouw. De van nature in bos en heide voorkomende fijnbladig schapegras, roodzwenk en struisgras blijken voor het wild weinig smakelijk te zijn. Vandaar wordt het volgende mengsel aanbevolen:

mengsel WW1

veldbeemdgras	45 %
timothee weidetype	33 %
Engels raaigras weidetype	11 %
witte cultuurklaver	11 %

zaaizaad-
hoeveelheid in kg per ha 40-50

Naast de keuze van het mengsel verdient ook de bemesting en de behandeling grote aandacht. De in het mengsel genoemde soorten verlangen o.a. een goede fosfaat-

en kalivoorziening en een niet te lage pH. Het is gebleken, dat door een geregelde stikstofbemesting en door één of twee maal per jaar maaien en het overtollige gras te verwijderen de smakelijkheid van de grassen in hoge mate bevorderd wordt.

Een wildweide met een gras- en klavermengsel zal in de winter weinig produceren. Voor groenvoeder in de winter of in het vroege voorjaar kan gebruik gemaakt worden van winterrogge die, in september-oktober gezaaid tegen ± 175 kg/ha, in het voorjaar reeds vroeg een flink, smakelijk gewas kan leveren. Voor een goede eerste ontwikkeling van de rogge is het gewenst het wild pas in de winter toe te laten. Tot zover de Rassenlijst.

Mogelijkheden dus te over.

Voorwaarde is alleen: wij doen er wat aan!
Rest mij nog, H.R., een enkele opmerking te maken over de bemesting. Ik ben blij, dat je hieraan aandacht hebt geschonken, want zonder dit onderdeel van de verzorging komt er weinig van terecht. Maar ik zou graag nog een trapje eerder beginnen, namelijk bij het laten verrichten van grondonderzoek, bijvoorbeeld door het Bedrijfslaboratorium voor grond- en gewas onderzoek te Oosterbeek. Door onderzoek naar pH (zuurgraad), N, P en K krijgt men een aardige indruk van de voedingstoestand van de grond en tevens wordt voor elk geval een bemestingsadvies verstrekt.

Daaruit zal zeker in de meeste gevallen naar voren komen, dat de pH (te) laag is en een bekalking wenselijk, wat vroegtijdig dient te geschieden (voor de vlinderbloemingen van belang). De andere elementen kunnen later worden gegeven, in de hoeveelheden die in het bemestingsadvies worden vermeld.

De gift van 2 x (in voorjaar en zomer - op zichzelf is deze verdeling goed) ± 2.5 kg per are 12-10-18 N.P.K. lijkt mij enigszins gevoelsmatig: het kan, het is zeker beter dan niets doen, maar ik had het liever iets gefundeerder (na grondonderzoek). Bij het aspect bemesting kan ook nog gedacht worden aan enige variatie. Het zou mogelijk zijn de eerste bemesting (in het voorjaar) te geven in de vorm van drijfmest.

Daarbij wil ik direct de opmerking maken, dat op kleine perceeltjes van bijvoorbeeld 5 are dit uit praktische overwegingen vrijwel uitgesloten is. Maar bij grotere percelen kan er over gedacht worden. Er zal zeker een boer in de omgeving bereid gevonden kunnen worden, zijn medewerking te verlenen. Gaan we ter vergelijking even uit van een oppervlakte van 1 ha. Als dan ± 2.5 kg N.P.K. (12-10-18) gegeven wordt, is dit per ha 250 kg. Vervangen we dit door 15 ton drijfmest in het voorjaar, dan kunnen we de volgende vergelijking opstellen, gebaseerd op de elementen N, P en K die we geven!

250 kg 12-10-18 N.P.K		15 ton drijfmest			
		runder		varkens	
N	30	66 x 50% = 33		83 x 50% = 42	
P	25	27 x 80% = 22		70 x 80% = 56	
K	45	83 x 75% = 62		75 x 75% = 56	
(werkzaam)		(rendement)	(werkzaam)	(rendement)	(werkzaam)

Bij gebruik van drijfmest in het voorjaar wel omstreeks juli de bemesting van 250 kg 12-10-18 N.P.K. geven!

Tenslotte, nogmaals, wij achten het van groot belang, dat, waar het enigszins mogelijk is, aandacht wordt besteed aan biotoopverbetering voor ons reewild. Een

systeem, zoals H.R. bezig is te ontwikkelen kan een goede bijdrage hiertoe zijn. Wij zijn dan ook benieuwd naar de verdere gang van zaken. En natuurlijk zijn ook mededelingen van anderen van harte welkom.

H.E.

Hoogzitten of mooizitten

Nog even en het is weer zover; de bokjacht! Wat gaan we doen, zitten of aanbersen? Is het veld betrekkelijk groot en lopen er een aantal goedbegaanbare zandwegen door dan is een fiets óók heel praktisch. Hoogzitten staan overigens niet alleen bij jagers maar ook bij andere groeperingen in de belangstelling zoals we onlangs in de krant, op de T.V. en over de radio hebben kunnen horen en zien. Ik persoonlijk vind dit laatste dikwijls ook niet zo verwonderlijk.

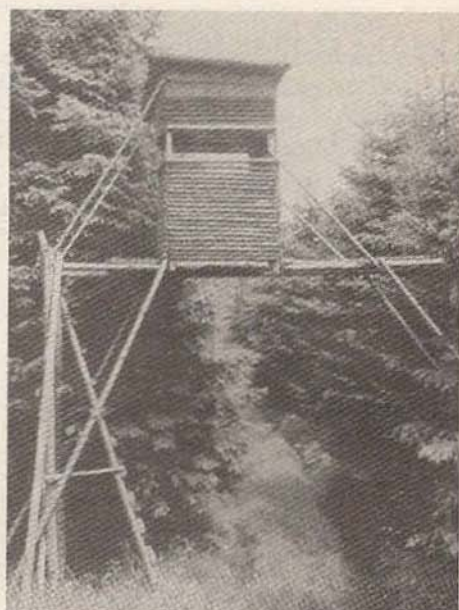
Als ik met name door Duitsland rij kan ik me mateloos ergeren aan die afschuwelijke natuurverstoringe bouwsels. Gelukkig zie ik ze in Nederland betrekkelijk weinig. Ook de Duitsers zijn er inmiddels achter dat die krenge, gewoon en zeker

bij de anti-jager agressie opwekken.

Bersen is in feite de hogeschooljacht op reeën en vraagt van de jager veel kunde en inzicht. Nu moet U mij goed begrijpen. Ik heb niets tegen aanzitten, want ik heb menig uur tijdens de bokjacht op mijn krent gezeten en 't is best mooi.

Bovendien voor een medewerker van de K.N.J.V. een heel goed moment om verhalen aan het papier toe te vertrouwen. Maar ik heb een hartgrondige hekel aan de foeilelijke bouwsels, beslist een dissonant in het landschap en het vraagt om bezoek. Maak dan een en ander zodanig dat het geheel in het landschap wordt opgenomen. Het is toch niet nodig complete prieltjes tussen bomen te doen verrijzen.

't Maakt op het publiek de indruk,

dat vanuit die dicht getimmerde bouwsels er geen kunst aan is en dan praten we maar niet over onze goed ingeschoten kogelbuks inclusief kijker en versneller.

Het is toch geen ramp om in de zomerdag eens een mals buitje op de kop te krijgen. Zeker niet met die prima regenkleding die er is. Bovendien stelt een open hoogzit meer eisen aan de reewildjager want denk niet, dat het ree nooit naar boven kijkt.

Is 't eenmaal gelukt vanaf 't luttele plankje en laddertje in de boom na ontelbare slapende benen, dan is het weidmansheil des te aangamer.

Er is een spreekwoord dat zegt: „Hoge bomen vangen veel wind”, je zou ook kunnen zeggen opvallende hoogzitten staan niet lang.

Probeer een en ander ook hier

niet uit te leggen aan Jan Publiek, ze snappen er toch niets van; je kunt dit hoogzit proberen op de regionale reewildshows met alle voorbeelden bij de hand.

Laten we ons, en dat geldt voor de gehele jacht, bij de uitoefening daarvan zodanig opstellen, dat we geen agressie opwekken en doe ook eens moeite om in de huid van die argeloze en óók natuurlieffebende wandelaar te kruipen. Als we dat doen dan zijn we al een heel eind op de goede weg, willen we tenminste in het jaar 2000 ook nog jagen in Nederland.

ZESENDER

Toewijzing en afschot reebokken in 1984

	Toewijzing	Afschot	%
Groningen	113	30	27
Friesland	237	142	60
Drenthe	896	602	67
Overijssel (rest)	988	621	63
N.O.P.	31	22	71
IJsselmeerpolders	303	298	98
Achterhoek	423	267	63
Veluwe	541	357	66
Betuwe	36	11	31
Utrecht	221	130	59
N. Holland	138	99	72
Z. Holland	42	33	79
Zeeland	55	34	62
W. Brabant	246	165	67
O. Brabant	323	196	61
Limburg	315	203	64
Totaal	4908	3210	65

Zoals u ziet is dit een aardige indicatie hoe uw regio het er in het afgelopen seizoen heeft afgebracht. Vermeldenswaard lijkt mij het resultaat in de IJsselmeerpolders 98%; uit voorgaande jaren is mij bekend dat hier ook het geitenafschot ongeveer overeenkomt met de toewijzing.

G. W. Boelè

Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer

MINISTERIE VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Bezuidenhoutseweg 73 - Postbus 20401 - 2500 EK Den Haag
Telefoon 070-793911

ADRESSENLIJST

PROVINCIE	BUITENDIENST AMBTENAREN	KANTOREN VAN DE DIRECTEUREN LANDELIJKE GEBIEDEN EN KWALITEITZORG	
Groningen	C. L. M. v.d. Rakt	Postbus 30027 Engelsekamp 6	9700 RM Groningen 9722 AX Groningen Tel.: 050-239111
Friesland	F. Veenstra	Postbus 2003 Tesselschadestr. 7	8901 JA Leeuwarden 8913 HA Leeuwarden Tel.: 058-443313
Drenthe	M. A. Roertert Steenbruggen	Postbus 11 Mandemaat 3	9400 AC Assen 9405 TG Assen Tel.: 05920-27911
Overijssel	W. Nab P. J. Bolt	Postbus 604 Assendorperdijk 2	8000 AP Zwolle 8012 EH Zwolle Tel.: 038-210533
Gelderland	H. Bardeel T. A. M. Dikker B. E. J. Litjens	Postbus 9079 Gildemeesterplein 1	6800 ED Arnhem 6826 LL Arnhem Tel.: 085-629111
Utrecht	G. Kreton	Museumlaan 2	3581 HK Utrecht Tel.: 030-520834
Noord-Holland	J. Eising A. W. Kamminga	Postbus 3005 Kl. Heiligland 84	2001 DA Haarlem 2011 EJ Haarlem Tel.: 023-319021
Zuid-Holland	J. Eising J. Verhulst	Postbus 29819 v. Speijkstr. 13	2502 LV Den Haag 2518 EV Den Haag Tel.: 070-924481
Zeeland	P. C. Remijnse	Westsingel 58	4461 BD Goes Tel.: 01100-16440
Noord-Brabant	G. A. J. M. Schram A. J. M. Wanders	Postbus 1180 Prof. Cobbenhagen- laan 225	5004 BD Tilburg 5037 DB Tilburg Tel.: 013-678755
Limburg	W. van Loenen	Postbus 103 Lindanusstr. 12	6040 AC Roermond 6041 EC Roermond Tel.: 04750-34251